

CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ÎNTREPRINDERILOR PRIN REDUCEREA PIERDERILOR DETERMINATE DE ACCIDENTELE DE MUNCĂ ȘI DE ÎMBOLNĂVIRILE PROFESIONALE

Ing. Elena - Monica TOAJE,
Inspecția Muncii

Absolventă a Facultății de Mecanică din cadrul Institutului Politehnic București, promoția 1992. Absolventă a Facultății de Management din cadrul Academiei de Studii Economice – București, promoția 2003. Doctorand în cadrul Facultății de Management din cadrul Academiei de Studii Economice București. Membru al Asociației Generale a Inginerilor din România. Este inspector de muncă în cadrul Inspecției Muncii.

Ing. Mihai - Octavian VÎNTURACHE,
Inspecția Muncii

Absolvent al Facultății de Mecanică din cadrul Institutului Politehnic Cluj-Napoca, promoția 1982. Doctorand în cadrul Facultății de Management a Academiei de Studii Economice – București. Membru al Asociației Generale a Inginerilor din România. Este consilier în cadrul Inspecției Muncii.

REZUMAT

Politica unei întreprinderi nu se poate baza doar pe parametri economici. Competitivitatea este în strictă relație cu implementarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă în cadrul programelor de implementare a stării de bine la locul de muncă. Ținând cont de numărul mare al accidentelor de muncă, de cauzele și împrejurările acestora, este necesară o nouă modalitate de abordare a competitivității, prin întărirea măsurilor de sănătate și securitate în muncă. Legislația română prevede cadrul general referitor la securitatea și sănătatea la locul de muncă, identificarea riscurilor și prevenirea acestora și are caracter obligatoriu pentru toate întreprinderile. Acest obiectiv necesită o bună implicare a managerilor, o bună participare a lucrătorilor și un sistem de management al securității și sănătății în muncă foarte bine structurat și integrat. Sistemele moderne de management acordă o importantă atenție capitalului uman al întreprinderii, eficiența și protejarea acestuia fiind în prezent una dintre prioritățile sistemelor manageriale. În 2005, în România s-au produs 4874 accidente de muncă, din care 475 mortale. De asemenea, în 2004 s-au înregistrat 770 noi cazuri de îmbolnăviri profesionale (față de 1376 în 2003). Toate aceste evenimente pot fi prevenite prin conștientizarea „actorilor” implicați în prevenire, a stakeholderilor din domeniul securității și sănătății în muncă cât și a publicului larg asupra consecințelor negative pe care le pot produce accidentele de muncă și îmbolnăvirile profesionale. Din păcate, numărul mare de accidente de muncă și îmbolnăviri profesionale reprezintă un factor important care necesită o analiză atentă, având în vedere dinamica și schimbările produse pe piața muncii. În prezent, prevenirea accidentelor de muncă și a bolilor profesionale trebuie să reprezinte un obiectiv important al întreprinderilor, care trebuie să aibă în vedere nu doar scopurile economice și competitivitatea înaltă, ci și securitatea și sănătatea la locul de muncă a propriilor angajați.

ABSTRACT

A company policy cannot be only based on economic parameters. The competitiveness and the implementation of the health and safety at work measures in the framework of a „welfare” action programme are related. Taking into account the important number, the causes and circumstances of the workplace accidents, a new approach of the competitiveness through the enforcement of health and safety at work measures is needed. The Romanian legislation provides the general framework for health and safety at workplaces, risk identification and prevention and is compulsory for all enterprises. This purpose requires strong management commitment, good workers involvement and a well-structured integrated health and safety at work management system. The modern management pays an important attention on the human capital from the organizations, its efficient use and protection being nowadays one of the priorities of the managerial systems. In 2005, in Romania were produced 4874 work accidents, from which 475 fatal accidents. Also, 770 professional diseases were produced in 2004 (and 1376 cases in 2003). All this events must be prevented also by the awareness of the „prevention actors”, of the stakeholders from the health and safety at work field, and of the large public too about the negative consequences that the work accidents and professional diseases could produced. Unfortunately, the important number of the work accidents and professional diseases represent an important factor who requires careful analyze, having in view the dynamic and the change of the labour market. The prevention of the work accidents and professional diseases must represent nowadays an important objective of the enterprises, that must have in view not only the economic purpose and a higher competitiveness, but also the health and safety at work of their workers.

Managementul modern acordă o atenție tot mai mare capitalului uman de care dispune fiecare întreprindere, valorificarea cât mai eficientă și implicit protejarea acestuia devenind una din prioritățile noilor sisteme manageriale.

Creșterea competitivității unei întreprinderi presupune nu numai obținerea unui profit din ce în ce mai mare, ci și crearea unei imagini pe piața muncii care să o recomande atât din punct de vedere al calității și seriozității, cât și din punct de vedere al asigurării securității și protecției sănătății personalului său. Nu trebuie lăsată pe ultimul plan preocuparea de a dispune de resurse umane bine pregătite, motivate și antrenate, dar și cu o stare bună de sănătate, care să-și desfășoare activitatea într-un mediu de muncă sigur.

Din păcate, bunul mers al activităților într-o întreprindere poate fi întrerupt de evenimente precum avarii, incendii, accidente tehnice și, în special, de accidente de muncă și îmbolnăviri profesionale.

Statisticile Organizației Internaționale a Muncii semnalează faptul că în lume se produc aproximativ 250 milioane de accidente de muncă pe an, ceea ce echivalează cu o medie de 685 000 de accidente pe zi, adică 47,5 pe minut sau 8 pe secundă. Consecințele acestor accidente sunt dramatice: aproximativ 3000 decese pe zi, adică două decese la fiecare minut!

În România, în anul 2004, s-au înregistrat 5687 accidentați în muncă, din care 427 au decedat, iar în 2005 s-au produs 4874 accidente de muncă, din care 475 au fost urmate de decesul victimelor. De asemenea, în 2004 s-au înregistrat 770 cazuri noi de îmbolnăvire profesională (comparativ cu 1376 cazuri noi, în 2003).

Consecințele acestor accidente de muncă și boli profesionale sunt cunoscute, însă din păcate ignorate sistematic de către angajatori. Aceștia nu sunt conștienți că, pe lângă pierderile de vieți omenești, sunt pierdute multe ore de lucru, echipamentele tehnice sunt distruse, iar mediul de lucru, perturbat în ansamblul său. Mentalitatea „mie nu mi se poate întâmpla” este greșită și trebuie eliminată, întrucât afectează întreprinderea în ansamblul său!

Pe lângă afectarea sănătății persoanelor implicate în accidente de muncă și, eventual, a colegilor acestora, aceste „evenimente” nedorite influențează într-o manieră importantă familiile acestora, imaginea și rezultatele întreprinderii și, implicit, au un impact negativ asupra societății.

Pierderile se referă la toate consecințele privind factorul uman, precum și cele economice care se produc în urma unui accident și cuprind vătămarea sau daunele produse persoanelor, daunele asupra mediului ambiant, echipamentelor tehnice și producției.

Accidentele de muncă și bolile profesionale au repercusiuni asupra ambelor categorii de mediu: social și fizic. Elementele materiale ce formează mediul fizic de muncă pot fi distruse sau degradate în cursul unui accident de muncă, iar mediul social de muncă poate fi afectat, spre exemplu, prin apariția stresului la persoanele ce se aflau în imediata vecinătate a victimei.

Consecințele accidentelor de muncă și bolilor profesionale au fost analizate în literatura de specialitate având în vedere diferite criterii: economic, social, politic etc. Aceste consecințe determină efecte negative – pierderi – la nivel de individ, de întreprindere și de societate și pot fi grupate în după cum urmează.

Pierderile aleatorii pot fi directe și indirecte.

Pierderile directe prezintă mai multe aspecte:

- suferite de victimă : suferință fizică și psihică, incapacitate temporară sau permanentă de muncă, pierderea capacității de a reacționa corespunzător la sarcinile de muncă, pierderea salariului, a serviciului etc.;
- suferite de cei apropiați victimei: durere, suferință, stres psihic, diminuarea veniturilor familiale etc.;
- timp de muncă pierdut;
- pierderi de capital (distrugerii și deteriorări de echipamente tehnice, de material etc.);
- pierderi de produse;
- defecte de calitate ale produselor, echipamentelor și serviciilor cu efecte de pierdere a clienților;
- daune altor bunuri „externe” (indemnizații plătite, reparații de urgență etc.);
- daune mediului natural (echipamente împotriva contaminării, eliminarea produselor contaminante etc.);
- costul intervenției (consumul de substanță de stingere a incendiului, de transport etc.).

Pierderile indirecte, de obicei sunt foarte mari și cu mult superioare celor directe:

- cu impact imediat:
  - pierderi de producție (oprirea producției),
  - pierderi de beneficiu prin cumpărarea la prețul pieței a produselor cu livrare contractată,
  - eliminarea deșeurilor sau reprocessarea produsului,
  - conflicte sociale, de durată și amplitudine variate,
  - refacerea mediului natural,
  - stabilirea unor măsuri excepționale.
- cu impact pe termen lung:
  - pierderea piețelor, a imaginii și/sau a clienților,
  - condamnări penale,
  - efect negativ asupra opiniei publice,
  - repercusiuni negative generale pentru industrie,
  - indemnizații plătite, creșterea contribuțiilor de asigurare.

Pierderile cronice pot fi reprezentate de eliminarea reziduurilor solide și efluenți de deșeuri (substanțe lichide și gazoase de deșeuri ce rezultă în procesul de muncă).

Din păcate, numărul important de accidente de muncă și boli profesionale constituie un factor ce trebuie atent analizat, ținând cont de dinamica și de mutațiile ce au loc în prezent pe piața muncii. Aceste evenimente trebuie evitate prin conștientizarea „actorilor prevenirii”, a stakeholderilor din domeniul securității și sănătății în muncă, precum și a publicului larg asupra consecințelor negative pe care le pot avea accidentele de muncă și bolile profesionale.

Accidentele de muncă și bolile profesionale au reprezentat și reprezintă și în prezent tragedia umană cea mai importantă ce se manifestă în întreprinderi din toate ramurile de activitate, care se repercutează, indiferent de gradul de dezvoltare al unei țări, și prin pierderi economice foarte importante.

În țările înalt industrializate, conform informațiilor furnizate periodic de Biroul Internațional al Muncii (B.I.M.), aceste pierderi ajung la 3–5% din venitul național brut, costuri care pot fi comparate cu cele destinate apărării naționale însumate cu pierderile generate de conflictele de muncă.

Potrivit aceluiași statistici furnizate de B.I.M., în țările slab sau mediu dezvoltate, pierderile economice pot fi estimate la aceleași nivele.

În întreprinderile din România, asigurarea securității și sănătății lucrătorilor, a condițiilor optime de muncă, reducerea riscului de accidentare în muncă precum și de îmbolnăvire profesională impun o serie de cheltuieli a căror finanțare este reglementată prin Legea nr.90/1996 a protecției muncii, republicată, și prin Normele metodologice privind finanțarea cheltuielilor pentru realizarea măsurilor de protecție a muncii.

Obligația de a constitui fondurile necesare finanțării cheltuielilor pentru realizarea programelor proprii de măsuri de protecție a muncii revine angajatorilor. Aceste cheltuieli se suportă integral din costurile de producție ale persoanelor juridice sau fizice (capitolul „Alte cheltuieli de exploatare”) sau de la bugetul de stat, respectiv din bugetele locale, pentru persoanele juridice finanțate de la buget. Angajații nu suportă, în nicio situație, costul măsurilor de prevenire.

Structura cheltuielilor pentru realizarea activităților în domeniul securității și sănătății în muncă ar trebui să cuprindă cel puțin următoarele capitole:

- formarea și perfecționarea în domeniul securității și sănătății în muncă a personalului cu atribuții în domeniul protecției muncii;
- organizarea și dotarea compartimentului de protecție a muncii cu mijloace adecvate pentru desfășurarea activității;

- organizarea comitetelor de securitate și sănătate în muncă;

- asigurarea măsurilor intrinseci de securitate a muncii;

- asigurarea echipamentului individual de protecție și de lucru,

- realizarea propagandei audio vizuale;

- asigurarea alimentației de protecție și a materialelor igienico-sanitare;

- dotarea locurilor de muncă cu mijloace și materiale necesare acordării primului ajutor;

- asigurarea condițiilor optime de muncă și microclimat.

Unul dintre beneficiile majore ale aplicării măsurilor de securitate este reducerea sau chiar eliminarea pierderilor. Dintre beneficiile pe care securitatea aplicată în întreprindere le poate aduce unele sunt directe, măsurabile, iar altele indirecte, care, deși nu se pot evalua din punct de vedere contabil, au repercusiuni pozitive asupra factorilor ce determină eficacitatea și eficiența întreprinderii.

Din beneficiile directe ce se pot evalua în contabilitate, care rezultă prin luarea de măsuri de securitate, menționăm investițiile care se efectuează și care măresc patrimoniul întreprinderii, diminuări ale primelor de asigurări, deduceri fiscale etc.

Beneficiile indirecte, care de obicei sunt mult mai mari decât cele directe, se referă la creșterea productivității, creșterea calității produselor și serviciilor, a imaginii întreprinderii pe piață, îmbunătățirea mediului de muncă etc.

Bugetul alocat susținerii activităților de securitate și sănătate în muncă este apreciat în studiile de specialitate ca fiind egal cu 0,1 din bugetul anual de cheltuieli, în cazul întreprinderilor cu riscuri mici, între 1% și 2%, în cazul întreprinderilor cu riscuri medii, și între 6% și 8%, pentru întreprinderi cu riscuri mari.

Decizia care ar trebui luată la nivelul conducerii întreprinderii cu privire la nivelele de securitate ce se doresc a fi atinse trebuie să aibă în vedere și costurile implicate.

Riscurile profesionale, până nu demult considerate «stactice», identificate, evaluate și combătute la nivel de întreprindere, constituie totuși, alături de noile riscuri apărute în sistemele de muncă, o gamă de riscuri «dinamice». Acest lucru este determinat de interacțiunea permanentă a sistemelor de muncă, a întreprinderii în ansamblu cu mediul social, precum și de variația continuă a acestor componente. Nu este de neglijat efectul important pe care îl pot avea, în dinamica lor, aceste riscuri profesionale, în special în ceea ce privește stabilitatea financiară a întreprinderii.

Angajatorilor le revine obligația de a lua măsurile necesare pentru securitatea și sănătatea lucrătorilor, inclusiv organizarea și realizarea activităților de prevenire a riscurilor profesionale, de informare și de formare a personalului, cu respectarea prevederilor Directivei Cadru 89/391/CEE.

De asemenea, angajatorii trebuie să asigure informarea, participarea și colaborarea angajaților pentru adoptarea și aplicarea măsurilor de prevenire a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale. La rândul lor, angajații au obligația de a participa la acțiuni privind adoptarea unor măsuri de securitate și sănătate în muncă, atunci când sunt solicitați în acest scop de către angajatori.

Prevederile legislației române sunt armonizate cu prevederile Directivei Cadru și cu cele ale directivelor europene specifice din domeniul securității și sănătății în muncă, prevăzute în Capitolul 13 al acquis-ului comunitar.

Prevenirea accidentelor de muncă și a îmbolnăvirilor profesionale constituie în prezent un obiectiv prioritar în Uniunea Europeană. Strategia României în domeniul securității și sănătății în muncă a preluat acest obiectiv și l-a dezvoltat, impunând direcții strategice/ linii directoare care să urmărească realizarea „stării de bine” la locul de muncă.

Idealul oricărui bun manager este de a asigura securitatea și sănătatea tuturor lucrătorilor, cu cele mai mici cheltuieli alocate în acest scop. Resursele financiare sunt întotdeauna limitate, acest lucru impunând utilizarea lor cu eficiență și eficacitate, în acele direcții care necesită o alocare prioritară de fonduri.

Aparent, a investi în securitate nu are o justificare economică imediată, însă capitalul uman și potențialul acestuia, păstrarea vieții, a integrității corporale și a sănătății lucrătorilor reprezintă valori esențiale ce trebuie să se afle în topul ierarhiei valorilor întreprinderii și managerilor acesteia.

BIBLIOGRAFIE

1. **Darabont A., Pece St., Dăscălescu A.** *Managementul securității și sănătății în muncă*, vol.1 și 2, Editura AGIR, București, 2001.
2. Fundación MAPFRE Estudios, „Curso de Seguridad Integral en la Empresa”, Editorial Mapfre, 2001.
3. **Manolescu A.** *Managementul resurselor umane*, ediția a IV-a, Editura Economică, București, 2003.
4. **Toaje M., Vinturache M.** „Model economic de analiză a investițiilor în securitate și sănătate la locul de muncă (I, II)”. În: *Univers ingineresc* nr.1 și 2, 2006.